

# МЕДИЧНА КАДЕМІЯ

№ 18 (515)  
ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1997 РОКУ  
7 листопада 2020 року



## ЗУСТРІЧ

### ДОМОВЛЕНО ПРО СПІЛЬНІ ПРОЄКТИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯ РЕГЕНЕРАТИВНОЇ МЕДИЦИНИ В ГАЛУЗІ НЕЙРОХІРУРГІЇ

У Тернопільському національному медичному університеті імені І. Горбачевського відбулася зустріч ректора ТНМУ, професора Михайла Корди із завідувачем відділу функціональної нейрохірургії Інституту неврології, психіатрії та наркології НАМН України (Харків) Миколою Посоховим. Під час зустрічі було домовлено про спільні проєкти із застосування регенеративної медицини в галузі нейрохірургії.

Упродовж тривалого часу в Тернопільському національному медичному університеті діє науково-дослідна лабораторія з вирощування та дослідження стовбурових

клітин. Нині клітинна терапія – інноваційний, надзвичайно перспективний метод лікування хвороб і травм, який дає можливість відновити пошкоджені тканини організму та органи за допомогою трансплантації здорових нових клітин – стовбурових клітин. Вони знайшли широке застосування в лікуванні важких захворювань у дітей та дорослих, особливо при виник-

ненні злоякісних захворювань крові й низки інших розладів системи кровотворення – лейкомії, таласемії, серповидноклітинної хвороби, при недостатності кісткового мозку, спадкових і набутих імунологічних дефектах, генетичних захворюваннях, а також для відновлення імунітету після перенесених хвороб. Перспективним також є застосування стовбурових клітин у неврології та нейрохірургії. Завідувач відділу функціональної нейрохірургії Інституту неврології, психіатрії та наркології НАМН України (Харків) Микола Посохов має велику лікарську практику щодо застосування стовбурових клітин у нейрохірургії. Завдяки йому понад 100 пацієнтів отримали другий шанс на повноцінне життя. «Йдеться про ефективне лікування пацієнтів з розсіяним склерозом, хворобами Альцгеймера та Паркінсона. Кліти-



(Зліва направо): Михайло КОРДА, ректор ТНМУ, професор, Микола ПОСОХОВ, завідувач відділу функціональної нейрохірургії Інституту неврології, психіатрії та наркології НАМН України (Харків), Андрій КОВАЛЬЧУК, доцент ТНМУ, під час зустрічі

ни відбирають, як правило, з кісткового мозку, жирової тканини або нервового гребеня. Цей метод нині – прекрасна альтернатива традиційним методикам лікування важких захворювань», – зазначив Микола Федорович.

ни відбирають, як правило, з кісткового мозку, жирової тканини або нервового гребеня. Цей метод нині – прекрасна альтернатива традиційним методикам лікування важких захворювань», – зазначив Микола Федорович.

Яніна ЧАЙКІВСЬКА.  
Світлина Миколи ВАСИЛЕЧКА

## СТУДЕНТИ: ПОГЛЯД ЗБЛИЗЬКА



Степан ГНИБИДА – студент 5 курсу стоматологічного факультету, староста групи.

Стор. 5

## У НОМЕРІ

Стор. 3

### ГРАНТОВІ ПРОЄКТИ ДОПОМОЖУТЬ РОЗРОБИТИ ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИ ПРОФІЛАКТИКИ ТА БОРТЬБИ З НАСЛІДКАМИ COVID-19

ТНМУ здобув шість грантових проєктів від RECOOP HTS Association для вивчення ендотеліальної дисфункції та тромбофілії в пацієнтів, які переохворіли на COVID-19, дослідження впливу спричиненого COVID-19 хронічного стресу на функцію ендотелію судин і процеси тромбоутворення, дослідження можливої перехресної імунної реактивності між SARS-CoV-2 та іншими коронавірусами, вивчення впливу COVID-19 на перебіг гіпертонічної хвороби в пацієнтів, які приймають інгібітори АПФ і блокатори рецепторів AT2. Як відбуваються дослідження розпитували в керівниці наукового відділу нашого вишу Оксани Шевчук.



Стор. 6-8

### ПРОФЕСОР ІГОР ЖУЛКЕВИЧ: «ДЖЕРЕЛО НАСНАГИ – МОЯ РОДИНА»



Професор кафедри онкології, променевої діагностики і терапії та радіаційної медицини нашого університету Ігор Жулкевич – відомий лікар-онкогематолог, радіолог, знаний науковець, автор та співавтор низки підручників і монографій, за якими нині навчаються майбутні лікарі, незмінний головний редактор журналу «Вісник наукових досліджень», досвідчений педагог і наставник студентів, які на його лекціях «вбирають» кожне слово. Сьогодні професор Жулкевич – гість редакційної «Вітальні». І наша неспішна розмова – про медицину, наукові пріоритети й досягнення Ігоря Валентиновича, пам'ятні події й зустрічі, словом, про життя з його радіощами та прикрощами.

# ЗА ПРАЦЮ ТА ЗВИТЯГУ В МЕДИЦИНІ

Українське лікарське товариство Тернопільщини (УЛТТ) організоване 1990 року як складова частина Всеукраїнського лікарського товариства (ВУЛТ). Товариство постійно виступає організатором конференцій та конгресів української лікарської спільноти, під час яких обговорюють питання організації медичної допомоги, фахової освіти, лікування, екології та демографії, лікарської етики. За останні роки члени УЛТТ надавали допомогу військовим медикам і волонтерам, які працюють в зоні бойових дій на сході України. 2018 року на базі Тернопільського національного медичного університету зорганізували XVII-й конгрес Світової федерації українських лікарських товариств (СФУЛТ), у якому взяли участь понад 300 делегатів з 10 країн світу.

За багаторічне сприяння розвитку товариства, активну волонтерську діяльність, участь у підготовці та проведенні XVII-го конгресу СФУЛТ, президія громадської організації «Всеукраїнське лікарське товариство» нагородила медалями «За працю та звитягу в медицині» деяких членів УЛТ Тернопілля. Голова

УЛТТ професор Ігор Дзюбановський на урочистому засіданні правління організації вручив нагороду професорам – Степанові Вадзюку, завідувачу кафедри фізіології з основами біоетики та біобезпеки ТНМУ, та Ігорю Галайчуку, завідувачу кафедри онкології, променевої діагностики і терапії та радіаційної медицини нашого університету, а також Петрові Мазуру, директору Кре-



**Любомир БІЛІК, директор Чортківського медичного коледжу**

менецького медколеджу імені Арсена Річинського, Любомирові Білику, директору Чортківського медичного коледжу, Олександрові Говді, завідувачу сурдологічного кабінету обласної консультативної поліклініки Тернопільської університетської лікарні, Михайлові Могитичу, лікарю-стоматологу обласного лікарсько-фізкультурного диспансеру.

Цього року 1-3 жовтня відбувся черговий XVIII-й конгрес СФУЛТ, який організували в дистанційному форматі з міста Львова за активної співучасті Світової федерації українських лікарських товариств, Всеукраїнського лікарського товариства, Українського лікарського товариства у Львові та Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького. Впродовж трьох днів майже 1400 лікарів з України та українських лікарів з 10 країн світу взяли участь у 14 віртуальних симпозиумах конгресу. Трансляцію вели на сайті журналу «Український медичний часопис».

Серед доповідачів були і члени УЛТТ. Скажімо, Ігор Паньків розповів про стратегію розвитку комунального некомерційного підприємства «Тернопільський



**Після нагородження медаллю «За працю та звитягу в медицині» проф. Ігор ГАЛАЙЧУК, кандидат медичних наук Олександр ГОВДА, секретар правління УЛТТ Ігор ПАНЬКІВ, лікар Михайло МОГИТИЧ, проф. Ігор ДЗЮБАНОВСЬКИЙ, кандидат меднаук Петро МАЗУР, проф. Степан ВАДЗЮК**

обласний лікарсько-фізкультурний диспансер» Тернопільської обласної ради на 2020-2024 роки. До слова, під час організаційного засідання правління СФУЛТ Ігоря Володимировича обрали секретарем з комунікацій з українськими організаціями. Професор ТНМУ Леонід Гришук на форумі доповідав на тему «Мультирезистентний туберкульоз у Тернопільській області України, діагностика та лікування».

Ще одне приємне повідомлення для українських лікарів: 17 жовтня ВУЛТ прийняте асоційованим членом Європейського союзу медичних спеціалістів – європейської організації у сфері безперервної професійної медичної освіти лікарів.

**Ігор ДЗЮБАНОВСЬКИЙ, голова УЛТТ, професор ТНМУ**

# З ЧЕМПІОНАТУ З МАСАЖУ «КУБОК СТОЛИЦІ» ПОВЕРНУЛИСЯ ПЕРЕМОЖЦЯМИ

Відкритий чемпіонат з масажу «Кубок столиці», який відбувся 20-21 жовтня в м. Києві, був фіналом Всеукраїнського масажного турніру. Захід організували за участі та підтримки Української SPA-школи, Асоціації масажних терапевтів, школи студії «Body line» Оксани Петришин і відомих масажних шкіл нашої країни.

Захищати честь Тернополя на чемпіонаті України з масажу цього року випало студентам спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» Тернопільського національного медичного університету імені Івана Горбачевського – Валерії Кондратюк, Оксані Черняковій та Назарію Гапію, а також учениці школи Оксани Петришин «Body line» Мар'яні Бих. Наші призери показали високий рівень майстерності з таких методик, як «Fiery back», королівський вогняний масаж за програмою «Східні практики», лікувально-реабілітаційний вакуумний масаж із житнім хлібом (авторська техні-

ка доцентки кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання ТНМУ Наталії Давибіди), а також за програмою «Нетрадиційні техніки масажу» та «Лікувальний масаж», завдяки яким студенти нашого вишу



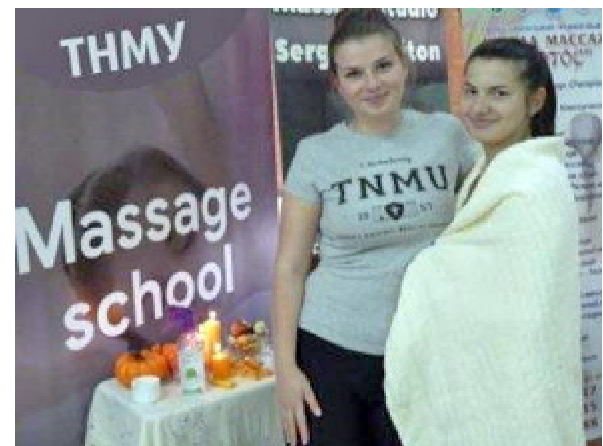
завоювали симпатію глядачів. Масажна школа-студія «Body line» Оксани Петришин відзначилася авторським масажем. Особиста методика пані Оксани, що спрямована на максимальне розслаблення м'язів та відновлення всіх систем і органів життєдіяльності організму, справила чудове враження на присутніх.

Захід відбувся в рамках проекту Erasmus+ «Innovative Rehabilitation Education – Introduction of new master degree programs in Ukraine 2018-2021» (REHAB). За організацію та проведення відбіркового першого турніру «Кубок столиці», який відбувся у м. Тернополі, були нагороджені подякою Дарія Попович, Наталія Давибіда та Оксана Петришин. Дипломи переможця в номінації отримали студенти ТНМУ Валерія Кондратюк, Оксана Чернякова та Назарій Гапій, які навчаються на медичному факультеті за спеціальністю «Фізична терапія, ерготерапія».

Мета цього заходу – популяризувати в Україні серед спеціалістів традиційні й нетрадиційні масажні техніки, навчання різних технік і методик масажу, обмін досвідом серед масажистів, отримати нові знання та підвищити власний професійний рівень.

Окремо хочемо звернути увагу на наших моделей, які пройшли весь цей шлях з нашими номінантами, а це – студентки

спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» ТНМУ Алесія Івасюк та Олеся Галиняк. Студенти, які навчаються на медичному факультеті за спеціальністю «Фізична терапія, ерготерапія», отримали знання з різних видів масажу, адже в освітньо-професійну про-



граму 227 «Фізична терапія, ерготерапія» входять дисципліни «Масаж і самомасаж», «Реабілітаційний масаж», «Лікувально-реабілітаційний масаж» і «Нетрадиційні види масажу». Під час проведення турніру всі студенти-учасники закріпили та проявили власні знання й вміння з різних технік масажу.

У всі часи найбільшою цінністю вважалося здоров'я людини, а

професія масажиста завжди була, є та залишиться однією з найгуманніших і найнеобхідніших у суспільстві. Вона не знає ні свят, ні вихідних, вимагає великого особистого терпіння, мужності та душевної чуйності. Своїми знаннями та досвідом фахівці-масажисти повертають людей до повноцінного життя, а чуйними руками дарують надію на одужання хворим.

Бути масажистом – це виняткове покликання, адже гуманізм і чуйність, готовність завжди бути корисними в усі часи залишаються основними принципами людей професії медичного спрямування.

**Дарія ПОПОВИЧ, професорка, завідувачка кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання ТНМУ, Наталія ДАВИБІДА, доцентка**

Редактор **Г. ШОТ**  
Творчий колектив: **Л. ЛУКАЩУК, Л. ХМІЛЯР, М. ВАСИЛЕЧКО**  
Комп'ютерний набір і верстка: **Р. ГУМЕНЮК**

Адреса редакції: 46001, м. Тернопіль, майдан Волі, 1, тел. 52-80-09; 43-49-56 E-mail [hazeta.univer@gmail.com](mailto:hazeta.univer@gmail.com)

Засновник: Тернопільський національний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України Індекс 23292

Видавець: Тернопільський національний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України

За точність викладених фактів відповідає автор. Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.

Реєстраційне свідоцтво ТР № 493-93ПР від 24.11.2010, видане головним управлінням юстиції у Тернопільській області

Газета виходить двічі на місяць українською мовою. Обсяг – 3,33 друк. арк. Наклад – 1000 прим. Замовлення № 168

Газету набрано, зверстано, віддруковано у Тернопільському національному медичному університеті імені І.Я. Горбачевського МОЗ України. 46001, м. Тернопіль, майдан Волі, 1.

**ЗАХОДЬТЕ НА НАШ САЙТ: [WWW.MEDYCHNA-AKADEMIA.TDMU.EDU.UA](http://WWW.MEDYCHNA-AKADEMIA.TDMU.EDU.UA) ТА НА СТОРІНКУ У FACEBOOK**

# ГРАНТОВІ ПРОЄКТИ ДОПОМОЖУТЬ РОЗРОБИТИ ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИ ПРОФІЛАКТИКИ ТА БОРОТЬБИ З НАСЛІДКАМИ COVID-19

**Учені всього світу нині шукають ефективні способи подолання наслідків пандемії COVID-19. Кілька місяців тому Тернопільський національний медичний університет ім. Івана Горбачевського здобув шість грантових проєктів від RECOOP HTS Association для вивчення ендотеліальної дисфункції та тромбофілії в пацієнтів, які перехворіли на COVID-19, дослідження впливу спричиненого COVID-19 хронічного стресу на функцію ендотелію судин і процеси тромбоутворення, дослідження можливої перехресної імунної реактивності між SARS-CoV-2 та іншими коронавірусами, вивчення впливу COVID-19 на перебіг гіпертонічної хвороби в пацієнтів, які приймають інгібітори АПФ і блокатори рецепторів AT2. Як відбуваються дослідження розпитували в керівниці наукового відділу ТНМУ кандидатки медичних наук Оксани Шевчук.**

**– Оксано Олегівно, розкажіть будь ласка, як виникла ідея взяти участь у цих грантових програмах і що вдалося вже зреалізувати за цей час?**

– Наш університет є членом Асоціації регіональної співпраці з питань здоров'я, науки та технології – The Association for Regional Cooperation in the fields of Health, Science and Technology – RECOOP HST Association. Якщо вдаватися до історії цієї організації, то 2006 року медичний центр «Cedars-Sinai» (Лос-Анджелес, США) разом з одинадцятьма інститутами й університетами з шести країн Центральної та Східної Європи створили Консорціум регіональної співпраці з питань здоров'я, науки та технології – RECOOP HST. 2012 року на базі консорціуму заснували Асоціацію регіональної

співпраці з питань здоров'я, науки та технології (RECOOP HST Association), яку юридично зареєстровано в Угорщині. Президентом Асоціації є д-р Шандор Варі – директор міжнародних наукових та інноваційних програм медичного центру «Cedars-Sinai» в Лос-Анджелесі.

Усе почалося з невеликого дослідження наших іноземних студентів, які змушені були через карантинні заходи перебувати в самоізоляції, далеко від рідних та дому. Так виникла ідея дослідити, наскільки сильно вплинула ситуація з карантинними умовами, які не дозволяли ви-

ходити з гуртожитку, обмежили спілкування, на розвиток хронічного психічного стресу в іноземних студентів. Адже вони перебували під важким пресом обставин, коли кордони закриті, навчання – дистанційне й життя взагалі дуже змінилося. Так розпочалося наше перше дослідження і стартував перший університетський грант від Асоціації RECOOP. Ми досліджували відмінності між студентами – дівчатами та хлопцями, індусами та африканцями, наскільки вся ситуація вплинула на них. Пізніше стало більше відомо про коронавірусну інфекцію загалом, з'явилася нова інформація, публікації та стало зрозуміло, що він проникає через специфічні рецептори ангіотензин-перетворювального ферменту-2. Тоді з'явилася ідея дослідити молекулярні механізми ендотеліальної дисфункції, а також явищ гіперкоагуляції та судинного тромбозу в осіб, які перехворіли на COVID-19. Адже ці рецептори локалізуються не лише в легенях, а й в ендотелії судин, а отже, в усьому організмі.

Метою проєкту є встановлення молекулярних механізмів розвитку ендотеліальної дисфункції, гіперкоагуляції та судинного тромбозу в осіб, які перехворіли на COVID-19 різного ступеня тяжкості, а також у серопозитивних і серонегативних медичних працівників. У досліджуваних осіб буде вивчена продукція ендотеліоцитами вазорелаксуючих і вазоконстрикторних факторів, ступінь ушкодження стінок судин і функціональний стан ендотелію. Буде також вивчено стан системи гемостазу й механізми та ризик розвитку тромбоемболічних ускладнень у досліджуваних пацієнтів. Вивчатимемо й вплив психологічного та оксидативного стресу на розвиток коагулопатії та ендотеліальної дисфункції. Будуть запропоновані рекомендації з профілактики та оцінки ризиків, прогностичні й діагностичні критерії розвитку тромбофілії й ендотеліальної дисфункції у перехворілих на COVID-19.

Наразі ми є учасниками шести грантів, що фінансує Асоціація RECOOP і над якими активно працюємо під керівництвом професора Михайла Корди.

**– Чи є вже «добровольці» для участі в проєкті? Які кроки його втілення й коли плануєте отримати результати?**

– Потрібно розуміти, що це не одноденний проєкт, а масштабна кропітка праця. Наразі спеціалісти команди проєкту обстежили 448 пацієнтів – це меш-



канці Тернополя, Копиченець, Почаєва й тих районів, які першими потрапили під атаку COVID-19, зокрема, Монастирського, Шумського, Кременецького, Гусятинського. До складу нашої команди входять висококваліфіковані професори – кардіолог Мар'ян Гребеник, судинний хірург Святослав Костів, також кардіологиня-аритмологиня Софія Маслій, доцентки кафедри фармакології Яна Іванків, Оксана Шевчук, аспіранти Анастасія Пак та Борислав Сельський, студентка 6 курсу Світлана Палій та лаборантки Ольга Сенюк, Марія Дзюба.

Ми розмістили в соціальних мережах інформацію, що є можливість безкоштовного обстеження в рамках наукового дослідження й люди почали до нас звертатися. Наразі Асоціація RECOOP уже закупила певні набори реактивів для визначення показників ендотеліальної дисфункції. Взагалі ж це міжнародне дослідження проводимо у співробітництві із закордонними партнерами. Це – науковці з Вроцлавського технічного університету, Університету Коменського в Братиславі (Словаччина), Осієцького університету імені Йосипа-Юрая Штросмаєра в Хорватії, Університету Шегеда в Угорщині. Співпрацюємо також з нашими колегами, членами асоціації RECOOP в Україні – Львівським національним медичним університетом імені Данила Галицького та Інститутом біохімії імені О.В. Палладіна.

Частину досліджень проводимо тут же за кордоном. Частину ми незабаром зможемо завершити

та надіслати результати людям. Далі ж триватиме опрацювання отриманих показників, результатів досліджень, їх аналіз, аби отримати статистично обґрунтовані прогнози та висновки. Хочу зауважити, що люди, яких ми залучили до нашого дослідження, поділені на п'ять великих груп – ті, що контактували, але не хворіли (на час обстеження вони були ПЛР-негативні та не мали імуноглобулінів до SARS-CoV-2 в крові) та особи, які перехворіли на коронавірус: з легкими симптомами й лікувалися вдома. Пацієнти із середнім і тяжким перебігом, які були шпиталізовані, але не потребували оксигенотерапії, шпиталізовані пацієнти, які перебували на оксигенотерапії, критичні хворі, які перебували в реанімації, ВАІТ і на апараті штучної вентиляції легень, щоправда, їх доволі небагато. Всі залучені особи поділені на дві окремі групи – медичні працівники та пацієнти. Такий розподіл дасть нам змогу глибше оцінити ті чинники, які спричиняють і впливають на важкість перебігу, розвиток ускладнень, а також зможемо проаналізувати чи й справді є взаємозалежність між супутньою патологією, такою, як цукровий діабет, артеріальна гіпертензія та інша хронічні недуги й тяжкістю коагуляційних, тромболітичних ускладнень, чи впливає вік хворого, стать, кількість рецепторів АПФ-2 на перебіг хвороби. Вивчатимемо та аналізуватимемо ризики й тяжкість розвитку тромбозу та ендотеліальної дисфункції у перехворілих на COVID-19 залежно від преморбідного статусу, зокрема в пацієнтів з артеріальною гіпертензією, які приймають іАПФ та АРАІІ. На основі результатів проведених досліджень будуть запропоновані рекомендації з оцінки ризиків і прогностичні критерії й критерії діагностики розвитку тромбофілії та ендотеліальної дисфункції в перехворілих на COVID-19 відповідно до тяжкості перенесеного захворювання, преморбідного статусу й наявності супутньої патології, а також розроблені профілактичні рекомендації для запобігання таким ускладненням у хворих, які перенесли COVID-19.

Таким чином, виконання дослідження допоможе визначити, які шляхи й компоненти ендотеліальної функції та процесу згортання крові є основними та найбільше впливають на перебіг і смертність при COVID-19. Результати дослідження покращать розуміння патофізіології COVID-19, а також стануть ключовими для розробки інноваційних та ефективних методик лікування й зменшення кількості випадків з несприятливим клінічним результатом.

**Лариса ЛУКАЦУК**

## ДАТА

**9 листопада виповнюється 75 років завідувачу кафедри патологічної анатомії із секційним курсом і судовою медициною ТНМУ, професору Ярославі Ярославику БОДНАРУ**



*Вельмишановний  
Ярославе Ярославику!*

*Сердечно вітаємо Вас з 75-літтям! У стінах університету Ви здобули вищу медичну освіту, успішно пройшли 50-літній трудовий шлях аспіранта, асистента, доцента, професора кафедри патологічної анатомії із секційним курсом і судовою медициною, яку очолюєте майже 25 років. Усім пам'ятний п'ятирічний період Вашої плідної діяльності проректором з навчальної роботи.*

*Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як одного з найталановитіших випускників першого покоління, видатного вченого-патологоанатома, зразкового педагога та вихователя студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків, унікальну працездатність і творчий потенціал.*

*Активною була Ваша громадська діяльність, зокрема, участь в роботі редколегій та редакційних рад п'яти науково-практичних журналів, двох спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій. Особлива сторінка Вашої діяльності – виконання впродовж 10 років функцій вченого секретаря спеціалізованої вченої ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій у нашому університеті.*

*Ваша професійна та громадська діяльність відзначені грамотами Верховної Ради України, МОЗ України, обласної держадміністрації, Всеукраїнською премією ім. Сергія Подолінського в галузі медицини, орденом князя Острозького, численними подяками ректора університету.*

*Ваші порядність, працелюбність, інтелігентність, людяність, скромність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.*

*Бажаємо Вам, вельмишановний Ярославе Ярославику, доброго здоров'я, невичерпного життєвого оптимізму, творчого натхнення, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, активного та щасливого довголіття.*

*Нехай здоров'я, радість і достаток Сипляться, немов вишневий цвіт, Хай малює доля з буднів свято І дарує Вам багато літ!*

**Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського**



співпраці з питань здоров'я, науки та технології (RECOOP HST Association), яку юридично зареєстровано в Угорщині. Президентом Асоціації є д-р Шандор Варі – директор міжнародних наукових та інноваційних програм медичного центру «Cedars-Sinai» в Лос-Анджелесі.

Усе почалося з невеликого дослідження наших іноземних студентів, які змушені були через карантинні заходи перебувати в самоізоляції, далеко від рідних та дому. Так виникла ідея дослідити, наскільки сильно вплинула ситуація з карантинними умовами, які не дозволяли ви-

# ПЕРШОКУРСНИКИ ПРО ПОЧАТОК НАВЧАННЯ ТА ПЛАНИ НА МАЙБУТНЄ

**Для новоспечених студентів початок нового навчального року – це початок нового етапу в житті. Вчорашні абітурієнти стали студентами. Які перші враження від знайомства з університетом, викладачами та новими друзями? Як адаптувалися? Чому для навчання обрали саме ТНМУ і ким бачите себе в майбутньому? Запитали про це у представників молодого поповнення університетської родини і ось що вони розповіли.**

**Тетяна ЧЕРНИШОВА, студентка фармацевтичного факультету:**

– Перші враження від ТНМУ: найкращий з усіх медичних університетів, які я бачила. Вважаю його окрасою Тернополя. Архітектура цього навчального закладу зачаровує. Викладачі з розумінням ставляться до першокурсників, допомагають у вирішенні незрозумілих питань. Мабуть, найбільше чекала на нові знайомства. Моя група – це люди, з якими мені комфортно. Ми підтримуємо та допомагаємо один одному. Коли всі познайомилися, одразу ж виник приязний контакт, тож почувалася «у своїй тарілці». Щодо вибору місця навчання... Не я обрала ТНМУ, а навпаки. До останньої хвилини гадала, що навчатимусь в іншому місті. Але потім побачила «Рекомендовано (бюджет)» у стрічці, де був Тернопільський медичний університет та омріяна спеціальність «Фармація, промислова фармація». Якщо б кілька років тому хтось мені сказав, що навчатимусь в Тернополі та ще й на фармацевтичному факультеті, не повірила б або вирішила б, що це жарт, адже вважала, що моє майбутнє – у сфері економіки. Потім все перевернулося. Зрозумівши, що економіка – це не моє, вирішила спробувати власні сили в медицині, і не помилилася.

**Анастасія ФУРДЕЛА, студентка медичного факультету:**

– Чесно кажучи, перші враження неоднозначні. Карантин і дистанційне навчання не дали змоги відчути студентське життя сповна. Але мені подобається, що навіть за таких умов викладачі на лекціях і практичних заняттях намагаються доступно та цікаво подати матеріал, радо допомагають та об'єктивно оцінюють наші знання. З одногрупниками теж пощастило. Впевнена, що, пізнавши одне одного ближче, станемо добрими друзями. Моє знайомство з ТНМУ відбулося задовго до вступу, адже тут працюють мої батьки. Пам'ятаю, як дитиною приходила до тата в університет і з великим зацікавленням розпитувала

про вміст численних банок та інші експонати, зібрані в навчальному патологоанатомічному музеї кафедри патологічної анатомії та кафедри судової медицини ТНМУ. Також любила слухати розповіді батьків про їхню роботу, про студентське життя, яке вирує у стінах ТНМУ, про широкі можливості для навчання та міжнародні студентські обміни. Запам'яталися й цікаві історії з маминої педіатричної практики. Вже тоді зрозуміла, що хочу обрати професію лікаря та навчатися саме у цьому виші.

**Карина САВИЧ, студентка фармацевтичного факультету:**

– Подача документів для вступу до ТНМУ та поселення в гуртожиток були дуже хвилюючими й пам'ятними для мене подіями. Розуміла, що за наступні п'ять років навчання тут відбудуться надзвичайно важливі події в моєму житті. Враження від університету позитивні. Шкода, що з початку навчального року навчання – дистанційне, але я вже полюбила свою групу та викладачів. Всі мої одногрупники – розумні, креативні люди, з якими приємно спілкуватися. В майбутньому бачу себе, безперечно, хорошою людиною та висококваліфікованим фармацевтом. Упевнена, що отримаю в ТНМУ всі необхідні знання, які потребує майбутня професія.

**Христина ЯШАН, студентка медичного факультету:**

– Перший день був дуже хвилюючий. Я, звісно, знала, що в ТНМУ багато студентів, але не гадала, що настільки. Після ліцею, в якому навчалася майже 150 учнів, багатотисячний університет вразив. Узагалі дуже задоволена: однокурсники хороші, всі викладачі також надзвичайно доброзичливі та приємні. Я доволі комунікабельна людина й легко знайшла спільну мову з іншими студентами. Перед тим, як подати документи, дуже багато читала про різні університети та найбільше до душі припав ТНМУ ім. Івана Горбачевського. І от я тут, навчаюся. Час летить стрімко й перша сесія вже не за горами. Сподіваюся, вона буде успішною. Ким бачу себе в майбутньому? Можливо, оберу спеціальність, пов'язану з хірургією.

**Анна МИРОПОЛЬСЬКА, студентка медичного факультету:**

– Пандемія коронавірусу внесла свої корективи в навчальний процес, тож заняття відбуваються в онлайн-форматі, але враження від університету та всього, що бачу навколо, дуже гарні. Викладачі привітні й готові допомогти, сучасна матеріально-технічна база. Хочеться, щоб ка-

рантинні обмеження швидше закінчилися й студенти знову повернулися в навчальні аудиторії. ТНМУ обрала за рекомендаціями знайомих. І на просторах інтернету було багато позитивної інформації про наш університет як один з найкращих закладів вищої медичної освіти в Україні.

**Аліна ТОКАРЧУК, студентка стоматологічного факультету:**

– Ось уже протягом декількох тижнів нас називають «шановні студенти». Спочатку було незвично. Але це й зрозуміло: розпочався новий період життя – студентський і потрібен був час для адаптації. Попри початок навчального року в умовах карантинних обмежень, перші враження і від знайомства з викладачами, і від нових друзів позитивні. Сподіваюся, що надалі буде лише

сококваліфіковані й досвідчені викладачі, які вміло та якісно подають матеріали для опрацювання. Адаптувалася легко, хоча навчання в медуніверситеті не порівняти зі шкільним. Відмінностей багато: це і розклад, і проведення занять, лекцій. Мої одногрупники – люди відповідальні й налаштовані на навчання. В майбутньому планую стати гарним стоматологом. Це мій свідомий вибір.

**Олександра КРИШТАЛЬ, студентка фармацевтичного факультету:**

– Враження від перших місяців навчання в ТНМУ дуже приємні, шкода лише, що наше спілкування з викладачами та одногрупниками до покращення епідемічної ситуації в країні відбувається в онлайн-режимі. Для навчання обрала ТНМУ, позаяк наш університет є одним з найкращих вищих державних медичних закладів і має багато позитивних відгуків. У майбутньому хочу стати висококваліфікованим спеціалістом і працювати в облюбованій галузі медицини.

**Віталій РЕВУЦЬКИЙ, студент медичного факультету:**

– Перші враження від університету позитивні. Викладачі – супер, максимально докладно пояснюють матеріал. Дуже багато нових знайомств. ТНМУ вибрав тому що він у топі найкращих медичних закладів вищої освіти України. Крім того, Тернопіль – моє рідне місто. Яку медичну спеціальність обрати в майбутньому наразі ще не визначився.

**Роман ШЕВЧИК, студент медичного факультету:**

– Мої одногрупники – дуже комунікабельні, веселі, талановиті люди. Велику повагу викликають викладачі, які є справжніми професіоналами своєї справи й пояснюють, здавалося б, складні для розуміння речі «простою мовою». Вчитися цікаво й для навчання є все необхідне. Тож не шкодує, що, дослухавшись до численних рекомендацій рідних і близьких, обрав ТНМУ. Хочу здобути якісну медичну освіту. Отримані знання будуть корисні в будь-якому випадку, навіть якщо не буду медичним працівником, адже в майбутньому частіше бачу себе режисером чи сценаристом серіалів і фільмів власного виробництва, ніж лікарем. Але... Всеяке може бути.

**Анастасія ВОЙТОВИЧ, студентка фармацевтичного факультету:**

– Чесно кажучи, перші враження від початку студентського життя були дещо розмитими через дистанційне навчання, але не будемо про наболіле. Звикнути виявилось нескладно, хоча університет і школа – цілковито різні навчальні заклади. Хотілося швидше почати вивчати нові дисципліни, зустріти нових друзів, краще познайомитися з Тернополем. Я з дитинства мріяла стати медиком. Знайомі рекомендації обертали ТНМУ, бо тут дають якісні знання. І від мого рідного міста до Тернополя недалеко – це ще одна перевага. Моя мрія здійснилася й тепер я – студентка, а як все складеться в майбутньому – життя покаже.

**Оксана ВАСЬКО, студентка фармацевтичного факультету:**

– Мені дуже подобається в медичному університеті. Викладачі доступно подають матеріал, навчатися цікаво. Я легко адаптувалася в новому колективі, знаходжу спільну мову з усіма студентами своєї та інших груп. Наразі улюблені дисципліни: вступ у фармацію, латинська мова, біологія. Навчатися в медичному університеті – моя мрія з дитинства. Побувавши на Дні відкритих дверей, вирішила саме в ТНМУ здобувати вищу медичну освіту. В майбутньому хочу опанувати професію фармацевта, дуже подобається вивчати хімію та нові дисципліни, з цим фахом пов'язані.

**Орися КЛІТНА, студентка фармацевтичного факультету:**

– Університет одразу мені сподобався екстер'єром та інтер'єром. На мою думку, викладачі Тернопільського національного медичного університету – чесні, працюють, справедливі. Цим вони мені імпонують. Тут я знайшла добрих друзів, які завжди допоможуть, підтримають і не залишать в біді. Але для адаптації знадобився час, адже раніше я не знала, як це – навчатися в такому великому освітньому закладі. До цього додалася ситуація з пандемією. Обрала ТНМУ тому, що він посідає провідні місця в рейтингу медуніверситетів і користується великою популярністю серед абітурієнтів.

**Ірина СТРЕМЕДЛОВСЬКА, студентка стоматологічного факультету:**

– Минули перші тижні навчання... Спочатку було дуже бентежно й незвично, бо університет – не школа, але звикнути до студентського життя виявилось нескладно. Про ТНМУ чула багато гарних відгуків як від студентів, так і від випускників. Тішусь, що тепер це моя альма-матер. Докладу всіх зусиль, щоб у майбутньому стати успішним і висококваліфікованим спеціалістом.

**Лідія ХМІЛЯР**



**Оксана ПОДОЛЮХ, першокурсниця медичного факультету**

## СТЕПАН ГНИБІДА: «ОБРАВ СТОМАТОЛОГІЮ, ЩОБ ПРОДОВЖИТИ РОДИННУ ТРАДИЦІЮ»

**Степан Гнибіда – студент 5 курсу стоматологічного факультету, староста групи. Про навчання та професію, яку хоче здобути, участь в роботі Тернопільського осередку Асоціації студентів-стоматологів України й традиційних інформаційно-просвітницьких акцій, які зорганізують студенти-медики, про захоплення й уподобання, що додають позитивних емоцій, Степан розповів в інтерв'ю «Медицинській академії».**

– Якісна освіта відкриває перед людиною великі можливості. Вам цікаво навчатися?

– Так. І в нашому університеті для успішного навчання студентів створені всі умови. Що вступаючи до ТНМУ імені Івана Горбачевського вирішив ще задовго до закінчення школи – в 7 класі. І з факультетом визначився. Обрав стоматологічний, бо знав про майбутню професію не з чуток. Бабуся сестра, а також моя тітка Мирослава, її чоловік Анатолій та двоюрідний брат Святослав – лікарі-стоматологи. Не раз спостерігав, як уміло й скрупульозно вони працюють, з якою турботою ставляться до пацієнтів, рятуючи їх від зубного болю. Інший двоюрідний брат Сергій – зубний техник. І я вирішив продовжити, так би мовити, родинну справу.

– Де минуло ваше дитинство?

– Я тернополянин. Навчався в загальноосвітній школі №11. Коли настав час обирати професію, подав документи для вступу на сто-

матологічні факультети Тернопільського, Київського та Львівського медуніверситетів. ТНМУ вказав як найвищий пріоритет. Батьки підтримали мій вибір.

– Вони теж медики?

– Медична професія – в батька, мама – вчителька іноземної мови. Задоволений, що навчаюся в одному з найкращих медуніверситетів України, який має статус національного, і що мій виш знаходиться в рідному місті, де живуть мої батьки, друзі і де мені комфортно.

– Студенти-медики посилено навчаються, щоб здобути спеціальність, про яку мріють. Вас яка спеціальність приваблює найбільше?

– Терапевтична та хірургічна стоматологія. В нашому університеті старшокурсники, зорієнтовані на ту чи іншу спеціальність, мають можливість вивчати її поглиблено. Для цього на факультеті існує розподіл студентів на групи терапевтичного, ортопедичного й хірургічного профілю. Кожен обирає те, що йому до душі. Наразі я обрав терапевтичний напрям.

– Ви також є активним учасником Тернопільського осередку Асоціації студентів-стоматологів України.

– До Асоціації я вступив на 4 курсі. Спершу, на 3 курсі, успішно склав інтегрований кваліфікаційний іспит «Крок-1», до якого дуже старанно готувався. Хотілося пройти цю перевірку знань гідно, тож увесь час віддавав навчання, відклавши всі інші справи. Торішнього жовтня взяв участь у Всеукраїнській студентській конференції, що відбулася в Тернополі в ТРЦ «Подолани». У великій залі зібралося багато студентів та інтернів стоматологічних факультетів.

Ми мали можливість послухати лекції провідних фахівців з основних напрямків стоматології, обговорити почуте, спільно проаналізувати представлені клінічні випадки. Загалом захід сподобався. Тоді й зацікавився громадською організацією «Асоціація студентів-стоматологів», представники якої були на форумі. Активували роботу осередку Асоціації студентів-стоматологів у Тернополі, почали його розвивати. Спочатку нас було тринадцятеро, та коли взялися проводити різні інформаційно-просвітницькі заходи, коло учасників розширилося. Зокрема, зорганізували масштабні акції «Посміхнісь», День гігієни порожнини рота. Члени Тернопільського осередку Асоціації студентів-стоматологів взяли активну участь у святковому концерті з нагоди Міжнародного дня стоматолога й 15-річчя з дня заснування стоматологічного факультету в ТНМУ.

– Ви також виступали?

– Я був ведучим. Родзинкою свята, на мій погляд, став хореографічний номер за участі студентів і викладачів стоматологічного факультету. В період карантину через COVID-19 активно розвиваємо сторінку Тернопільського осередку Асоціації студентів-стоматологів України у Фейсбукі та Інстаграмі, допомагаючи студентам швидше пристосуватися до онлайн-навчання й заохочуючи їх використовувати всі засоби онлайн-комунікації. Словом, закликаємо не розслабитися, більше читати, дивитися тематичні вебінари. Я, приміром, під час карантину переглянув чимало вебінарів з різних тематик. У технологічному плані долучився до організації зустрічі декана стоматологічного факультету, доцентки Світлани Іванівни Бойцянюк з пер-

шокурсниками. Світлана Іванівна розповіла їм про особливості онлайн-навчання. Зустріч відбулася в навчальному корпусі на вулиці Чехова з дотриманням усіх протиепідеміологічних заходів.

– Карантин позначився на організації не лише освітнього процесу, а й відпочинку. Як провели літо?

– Планував цікаву поїздку, але довелося відкласти. Більшість країн закрили свої кордони через пандемію коронавірусу.

– Раніше де вдалося побувати?

– У Румунії, Болгарії, Молдові. Скрізь сподобалося, але найбільше – морські курорти Болгарії. Поїхали туди родиною на власному автомобілі, тож мав можливість роздивитися країну Це було після першого курсу. Пізніше з далекими поїздками якимось не складалося. Бо літо хоч й довге, але роботи теж було багато й відпочивати часу не мав.

– Як проводите дозвілля?

– До університету в мене було чимало захоплень. З восьми років займався бальними танцями, потім змінив стиль – захопився танцями сучасними. Одночасно відвідував секцію з плавання. Кожен мій день був чітко розписаний: зранку – школа, потім, тричі на тиждень, заняття в танцювальному гуртку й двічі – з плавання. А ще був туристичний гурток і походи з наметами. Для тренувань ми мали все необхідне обладнання і навіть стінку для скелелазіння. В сьомому класі залишив танці й плавання, пішов навчатися в музичну школу. Опанував гру на класичній гітарі.

– Як часто нині берете її до рук?

– Останній рік за браком

вільного часу про гітару майже не згадую. Але це поправимо, бо засвоєні знання та навички відклалися в пам'яті й легко згадуються потрібної хвилини.

– Улюблений стиль танцю?

– Із сучасних – хіп-хоп.

– Улюблений вид спорту?

– Волейбол. Навчився грати ще коли був старшокласником, і на 1-3 курсах університету теж знаходив час для тренувань. Брав участь у змаганнях з волейболу на Кубок ректора ТНМУ.

– Що читаєте, крім книг і підручників зі стоматології?

– Дуже подобається мені творчість українського письменника Макса Кідрука. Його книги, написані в жанрі українського технотрилера, вражають. Читаєш – і відірватися не можеш. Один з романів Кідрука, пригадую, розгорнув о 7 вечора... І поринув у сюжет з головою, не помічаючи нічого навколо. Світло в кімнаті горіло й здавалося, що надворі все ще вечір, а глянув на годинник – 4 ранку... Здивувався, як швидко збіг час.

– Які риси характеру особливо цінуєте в людях?

– Відповідальність, щирість, доброзичливість, почуття гумору.

– Після канікул розпочався новий навчальний рік, але в умовах карантину студенти навчаються дистанційно. Чи виникали в зв'язку з цим якісь труднощі?

– Спочатку було незвично, але за місяць цілком адаптуєшся до нових умов. Хоча живого спілкування з викладачами та одногрупниками не вистачає, тож дуже хочеться, щоб карантин швидше закінчився.

Лідія ХМІЛЯР

## ПОКЛИКАННЯ БУТИ МЕНТОРОМ

**Менторство – це взаємодія, основна мета наставників знаходити підхід до студентів, особливо першокурсників, будувати місточки міцних взаємин і дружньої атмосфери між одногрупниками, налагоджувати діалог між викладачами, деканатом, керівництвом університету та щодня пробуджувати в першокурсників бажання розвиватися. Дарина Шандрук – студентка четвертого курсу медичного факультету є однією з яскравих лідерок проекту «Ментори».**

– Дарино, що спонукало вас стати менторкою?

– Як на мене, дуже нерозумно збирати й комбінувати знання, але не ділитися ними. Розу-

мію, як інколи буває важко адаптуватися до змін у житті, нового середовища та людей, особливо студентам з інших міст і країн. У мене вже є певний багаж знань, досвіду, то чому б не допомогти іншим.

– Чим ділитесь зі студентами? Що розкажете та чого навчаєте першокурсників?

– Під час знайомства з групами всі ментори, а їх нині 50 осіб, розповідають зазвичай одне й те ж. Цього року я склала перелік питань, які обов'язково мають бути розглянуті під час спілкування з першокурсниками. Мовимо про проведення занять з різних предметів, матеріали підготовки, необхідні підручники, форму одягу, нові можливості, які з'являються в університеті, а це – наукова



Дарина ШАНДРУК

робота, громадська діяльність, волонтерство, а також про такі прості речі, як і що вчити на перші заняття, коли ще немає доступу

до системи moodle, як відпрацювати пропущені заняття.

– З якими проблемами до вас звертаються студенти та чи завжди вдається допомогти?

– Часто в першокурсників виникають однакові питання з року в рік, саме тому ми й склали ще й наш набір відповідей, до якого одразу додаємо матеріали підготовки із системи moodle, посилення на електронні підручники, а також сторінки у соціальних мережах. Хоча буває, що студенти з інших міст ставлять питання щодо побуту. Скажімо, одного разу мене запитали, куди повести дівчину на побачення, попросили поради хорошого майстра з манікюру, це ще раз доводить, що ментор – не лише наставник, а й добрий друг.

– В якому форматі спілкується з підопіченими під час карантину?

– Зараз важко налагодити добру роботу, проте мені вдалося зустрітися зі своєю групою одного разу, адже більшість приїхали в місто з надією на денне навчання. Тепер спілкуємося в месенджері, завжди намагаюся швидко відповідати на питання, інколи в телефонному режимі. Всі хочуть повернутися до навчання офлайн, роботи в проєктах, побачити один одного та попрацювати разом, але не від нас це залежить. З кожним днем питань стає менше, хоча на початку їх було безліч.

– Чи могли б щось поради-ти студентам, залученим у проєкти?

– Моя основна порада для першокурсників незмінна з року в рік: подружитися зі своїми одногрупниками та не витратити часу дарма, адже негативні оцінки забудуться, а ось щасливі моменти залишаться в пам'яті назавжди.

Соломія ГНАТИШИН.  
Світлина Миколи  
ВАСИЛЕЧКА

**Доктор медичних наук, професор кафедри онкології, променевої діагностики і терапії та радіаційної медицини ТНМУ ім. Івана Горбачевського Ігор Жулкевич – відомий лікар-онкогематолог, радіолог, знаний науковець, автор та співавтор низки підручників і монографій, за якими нині навчаються майбутні лікарі, незмінний головний редактор журналу «Вісник наукових досліджень», досвідчений педагог і наставник студентів, які на його лекціях «вбирають» кожне слово. Сьогодні професор Жулкевич – гість редакційної «Вітальні». І наша неспішна розмова – про медицину, наукові пріоритети й досягнення Ігоря Валентиновича, пам'ятні події й зустрічі, словом, про життя з його радощами та прикрощами. Але почати варто від витоків.**

## «СТУДЕНТСЬКІ РОКИ БУЛИ ЩАСЛИВИМИ»

– Де минуло ваше дитинство й шкільні роки, Ігорю Валентиновичу? Що найбільше запам'яталось?

– Народився я 15 листопада 1955 року у Львові в родині медиків. Коли 1957 року створили Тернопільський медичний інститут, наша сім'я переїхала до Тер-



Ігор ЖУЛКЕВИЧ з другом (1974 р.)

нополя. Мама викладала в медінституті гістологію, тато працював лікарем-гематологом в обласній лікарні. Нас, дітей, у батьків було двоє: я та молодша сестра.

У школі захоплювався хімією, біологією, брав участь в олімпіадах різного рівня. 1974 року вступив до ТНМУ (на той час – медінститут). Це був свідомий вибір, що відповідав і моїм уподобанням, і сімейним традиціям. Адже народився в родині, де батьки своїм прикладом доводили, що бути лікарем – найдостойніша справа в житті.

– Якими були ваші студентські роки?

– Вони були щасливими й завжди залишилися в пам'яті. Вчився із задоволенням. Прагнути знань, вже з першого курсу відвідував науковий студентський гурток з біології під керівництвом доцента М. Я. Яковенка. Взявся виконувати студентсь-

ку наукову роботу про вплив фітонцидів на життєвий цикл паразитів, з якою потім виступив на студентській науково-практичній конференції. Зібраний матеріал став моєю першою науковою працею й утілювався в статтю. На всеукраїнських олімпіадах з біології займав перші місця. Дослідження продовжив у гуртку на кафедрі мікробіології під керівництвом доцента М.С. Творка. На старших курсах поглиблював знання й навички, беручи участь у клінічних гуртках. Навчання в альма-матер відводило чільне місце, але було й багато вторинного. Скажімо, у вересні всіх студентів-медиків, крім шестикурсників, залучали до «битви за врожай» і ми їхали в колгосп збирати буряки та картоплю. Чудово пам'ятаю наш «Інтерклуб». Його зорганізувала асистентка кафедри фармакології Л.І. Гейнак для спілкування студентів різних курсів поза навчальними аудиторіями. Виступали з концертами, проводили інші цікаві заходи, та передусім клуб був місцем неформального спілкування. На старших курсах мене обрали президентом Клубу інтернаціональної дружби. Приємно, що дружні зв'язки між членами «Інтерклубу», які зараз трудяться і в Україні, і за кордоном, збереглися донині. Багато інтерклубівців і зараз працюють в ТНМУ та інших вишах (доц. А.В. Царенко, проф. С.І. Ситник, проф. С.І. Климнюк, проф. С.Й. Запорожан, С.І. Юдін, О.А. Врублевський). Ми періодично зустрічаємося на наукових конференціях, на Всеукраїнському з'їзді лікарських товариств, інших форумах, і це прекрасна нагода згадати студентську юність. Закінчивши інститут, отримав дип-



Ігор ЖУЛКЕВИЧ під час роботи на кафедрі факультетської терапії (1990 р.)

# Професор Ігор ЖУЛКЕВИЧ:

лом з відзнакою та скерування на роботу лікарем-терапевтом Летичівської районної лікарні на Хмельниччині. Тож на наступні чотири роки районна лікарня стала для мене чимось більшим, аніж просто місцем роботи – другим домом. Удосталь набачився і вдосталь пережив, аби остаточно утвердитися в думці:

медцина – моє покликання.

## «ПРАЦЮВАТИ ДОВОДИЛОСЯ З ПОДВІЙНИМ НАВАНТАЖЕННЯМ І БЕЗ ВИХІДНИХ»

– Розкажіть докладніше про цей період вашого професійного становлення.

– Летичівська центральна районна лікарня обслуговувала великий контингент місцевих жителів. Очололював її заслужений лікар кандидат медичних наук В.С. Кириченко – досвідчений



Ігор ЖУЛКЕВИЧ виступає на студентській конференції (1975 р.)

фахівець з понад 40-річним стажем, хірург за спеціальністю. В день мого першого виходу на роботу в лікарні був ще один лікар, якому вже давно «перевалило» за 80, у поліклініку на прийом його вели під руки. Десяток інших колег на час проведення в тодішньому СРСР літніх Олімпійських ігор добровільно-примусово пішли у відпустку, тож тим, хто залишився, працювати доводилося з подвійним навантаженням і без вихідних. Зрештою, нас і не питали – терапевт ти чи хірург, просто надай необхідну допомогу. Пацієнтів було багато:

люди зверталися з травмами, переломами, через болі у серці, гіпертонію, застуду... Під час прийому проводив необхідні обстеження, ставив діагноз, призначав лікування. Через рік довірили керувати другим терапевтичним відділенням, утім, як і раніше, надалі виконував також функції лікаря-онколога, гематолога, лікаря-лаборанта.



Ігор ЖУЛКЕВИЧ (1994 р.)

– Чи траплялися якісь екстраординарні випадки?

– Кожен випадок у лікарській практиці – особливий, головне, щоб усе закінчувалося добре для хворого. Але траплялися й надзвичайні ситуації. Розповім історію з розряду «не для преси». Якось під час мого чергування в лікарні міліціонери доправили тіло чоловіка. Я саме надавав невідкладну допомогу хворому з гострою серцевою недостатністю й покинути його не міг. Прийняти та провести зовнішній огляд покійного послав фельдшера, який констатував смерть і прийняв тіло в морг. Та коли вранці приїхав судмедексперт з Хмельницька робити розтин, нас чекав сюрприз – небіжчик зник. Як з'ясувалося, чоловік, якого привезли напередодні, був настільки п'яний, що не подавав ознак життя й міліціонери прийняли його за мертвого. У фельдшера теж сумнівів не виникло. В морзі ж чоловік отямився, побачив, що



Ігор ЖУЛКЕВИЧ виступає на конференції (1980 р.)

лежить у незнайомому місці, вибив вікно та пішов додому. Район маленький – втікача знайшли, живого й неушкодженого, а в мене перше сиве волосся з'явилося. Це зараз та давня історія згадується як курйоз, а тоді було не до жартів.

## «УЧИТЕЛІ-НАСТАВНИКИ ТА УЧНІ-МОЛОДЬ – ЯК ДВА КРИЛА»

– За час роботи в Летичівській центральній районній лікарні ви стали висококваліфікованим фахівцем практичної медицини. Але наука вас вабила не менше. Як відбувалося ваше становлення як науковця?

– Я продовжив професійну освіту в клінічній ординатурі на кафедрі терапії факультету післядипломної освіти альма-матер. Під час навчання в ординатурі запланував виконання кандидатської дисертації на тему «Використання харчових волокон у лікуванні цукрового діабету».

# «ДЖЕРЕЛО НАСНАГИ – МОЯ РОДИНА»

Моїм науковим керівником був завідувач кафедри, професор Соломон Григорович Вайнштейн – надзвичайно талановита, освічена, інтелігентна, віддана своєму фаху людина. Гадаю, зі мною погодяться всі, хто знав Соломона Григоровича. Для мене він був і залишається прикладом справжнього науковця, який щедро ділився з молодими колегами своїми знаннями, досвідом, теплом душі. У будь-якій сфері важливо знайти свого наставника, а в медицині – тим більше. Мені в цьому сенсі пощастило. Велику повагу викликали чудові професійні та людські якості завідувача кафедри факультетської терапії, професора Івана Олександровича Мельника. Завжди з вдячністю згадувати й професорку Світлану Іванівну Сміян, яка була моїм науковим консультантом під час написання докторської та сприяла моєму зростанню як науковця. Як лікар і викладач я сформувався також під впливом професорів М.І. Шведа, О.Й.



Професор Ігор ЖУЛКЕВИЧ (ліворуч) з професорами Генадієм МОРОЗОМ та Ігорем ГАЛАЙЧУКОМ (2012 р.)

**– І тепер уже віддаєте свої знання й енергію молодшим колегам, які стають висококваліфікованими лікарями?**

– Життя склалося так, що мені довелося вчитися, а потім і працювати з моїми вчителями. Тепер із задоволенням працюю й зі своїми учнями як у сфері нау-

Ось і виходить: вчителі-наставники та учні-молодь – як два крила. Торік колишній випускник ТНМУ Богдан Кривокульський успішно захистив кандидатську дисертацію з онкології на тему «Оптимізація діагностичної та хірургічної тактики при венозних тромбоемболіях у хворих на рак ендометрію». Інший молодий колега працює над дисертаційною роботою. Є також чимало прикладів плідної роботи з талановитими молодими науковцями як в Україні, так і за кордоном.

**– Ваша лікарська спеціальність – онкогематолог. Чому саме її обрали?**

– Онкогематологія – порівняно молодий напрямок як в терапії, так і в діагностиці пухлин, що сформувався за останні 25-30 років і стрімко та динамічно розвивається. Вона поєднує в собі дві науки – онкологію та гематологію. Ще 20 років тому в програми медичних вишів входила лише тема про лімфому Ходжкіна, а на теперішній час перелік основних лімфопроліферативних захворювань налічує понад 200 нозологічних одиниць (і кількість їх постійно зростає) й сфера їх розмежування лежить в площині молекулярно-генетичних зру-

кової, так і практичної медицини. Частина з них вже доктори наук, інші досягли видатних успіхів у практичній медицині.



Професор Ігор ЖУЛКЕВИЧ з колективом кафедри онкології, променевої діагностики і терапії та радіаційної медицини (2015 р.)



Професор Ігор ЖУЛКЕВИЧ доповідає на конференції (2005 р.)

Бакалюка, Г.С. Мороза, В.І. Дрижака, В.О. Шідловського.

Кандидатську захистив 1986 року та був прийнятий на посаду асистента кафедри факультетської терапії, яку очолював професор І.О. Мельник, а згодом – професор М.І. Швед. З 1997 року працював асистентом кафедри шпитальної терапії №2, створеної за наказом МОЗ України, яку очолила професорка С.І. Сміян. З 2002 року обійняв посаду доцента кафедри онкології, променевої діагностики і терапії та радіаційної медицини. Через рік успішно захистив докторську дисертацію на тему «Стан мінеральної щільності кісткової тканини при ураженнях гемопоетичної та гемостатичної систем: прогнозування патоморфозу і диференційовані методи профілактики» та отримав науковий ступінь доктора наук. З 2005-го працюю професором кафедри онкології, променевої діагностики і терапії та радіаційної медицини ТНМУ.

шень. Я багато років пропрацював у гематологічному відділенні обласної лікарні в Тернополі, що й сформувало мої наукові пріоритети та зацікавленість цією галуззю медицини.

**– Променеву діагностику фахівці називають незамінним, найдосконалішим і надійним методом виявлення недуг. Які її найголовніші переваги?**

– Аби оцінити місце сучасних радіологічних методів обстеження (класичний рентгенівський метод, КТ, радіонуклідний аналіз, УЗД і МРТ), варто лише згадати, що за кожним з них стоїть ціла плеяда Нобелівських лауреатів –

повсюдження з електронного варіанту. Суть цього винаходу українських вчених полягала у створенні можливості передачі значних обсягів інформації в межах аналогового телевізійного сигналу. Іншими словами – за звичайною телевізійною картинкою була створена ніша для розповсюдження текстової та графічної інформації. Ще одним з шляхів розповсюдження «Вісника наукових досліджень» серед лікарів і науковців, які працювали в залізничних медичних закладах, була передача текстової інформації журналу звичайними залізничними рейками методом, схожим з азбукою Морзе.



Професор Ігор ЖУЛКЕВИЧ під час «п'ятихвилинки» (2008 р.)

починаючи з Рентгена й закінчуючи цьогорічною премією з фізіології та медицини.

**– Ви також є засновником і головним редактором журналу «Вісник наукових досліджень».**

– Так, це перший та єдиний на той час всеукраїнський журнал, що виходив з 1994 року з

**– Яким є ваш науковий доробок і над чим працюєте зараз?**

– Я автор і співавтор понад 250 наукових праць. Основний напрямок – онкогематологія й, зокрема, питання діагностики та лікування лімфопроліферативних захворювань й остеологічних уражень при гемато-



(Зліва направо): професор Ігор ЖУЛКЕВИЧ, доцент Юрій УГЛЯР і професор Ігор ГАЛАЙЧУК під час наукової конференції

логічній патології. Окремою зоною зацікавленості назвав би коагулологію, адже багато років присвятив питанням діагностики тромботичних уражень у різних категоріях терапевтичних і хірургічних хворих. Проте залишаються певні вподобання в галузі терапії та діабетології. Зі студентських часів цікавився також східною медициною й у цій галузі маю певні публікації.

**ЗАХОПЛЕННЯ**

**– Що є для вас джерелом наснаги?**

(Продовження на стор. 8)

# ПРОФЕСОР ІГОР ЖУЛКЕВИЧ: «ДЖЕРЕЛО НАСНАГИ – МОЯ РОДИНА»

(Закінчення. Поч. на стор. 6-7)

– Моя родина. З майбутньою дружиною Галиною Дмитрівною познайомився, коли обоє були студентами. Одружилися після закінчення ТНМУ (на той час – інституту). Дружина працювала лікаркою-терапевткою, з 1985 року – старшою лаборанткою на кількох кафедрах альма-матер. Зараз на пенсії. В жовтні ми відсвяткували 40-річчя нашого шлюбу. Син Віктор – випускник Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона Національної академії наук України. В нього дві спеціальності. Віктор дипломований висококваліфікований зварювальник спеціальних металів і фахівець галузі інформаційних технологій.



**Ігор ЖУЛКЕВИЧ з дружиною через 40 років після одруження (2020 р.)**

**– Як поставилися до синового рішення обрати технічну, а не медичну спеціальність?**

– З розумінням і деякою тривою. Адже чоловіки в нашій родині з пра-прадіда були лікарями. Але таким було рішення сина. Віктор з дитинства любив техніку, цікавився ІТ-галуззю й обрана професія відповідає його уподобанням, що дуже важливо. У синовій дружині – вища економічна освіта. Найменший же член родини – онук Захар – вчиться в школі, у сьомому класі.

**– Чим любите займатися на дозвіллі?**

– Від батька, який умів грати на кількох інструментах, перейняв любов до музики. За десятки років захоплення музикою



**Професор Ігор ЖУЛКЕВИЧ (праворуч) під час студентської олімпіади (2018 р.)**

неодноразово мінялися мої жанрові вподобання, доки не прийшло розуміння того, що, створюючи будь-який музичний твір, автор відображає не лише стан своєї душі в час написання, а й власну філософсько-громадську позицію.

Мабуть, тому люблю слухати Володимира Висоцького та захоплююсь романтизмом Гектора Берліоза. Музиканти, виконуючи музичний твір, додають не лише своє бачення, а й переломлюють його через власний попередній життєвий досвід.

Можливо, тому часто слухаю четвертий альбом гурту «Deer Purple», записаний разом із симфонічним оркестром, і полюблюю «Creedence Clearwater Revival» за виконання «I put a spell on you». Не завжди можемо цілковито осягнути ці привнесені авторами й виконавцями складові, а саме вони постійно змінюють наш світогляд і формують систему музичних цінностей. Власне, тому слухаю багато різної музики (від класики до етніки) та особливо не перебираю жанрами, головне ж – бути «на хвилі співрозуміння». Проте найчастіше вдома звучить рок і джаз.

Радіотехніка – ще одне моє захоплення, що радше сформувалося й розвивалося завдяки музичним вподобанням. Моє по-

коління пережило не одну «війну» музичних форматів – від аналогових і цифрових носіїв інформації (й музичної, зокрема) до хмарних сховищ. І ми ще довго сперечатимемося про зручність їх використання. Однак, на мою думку, взірцем звучання ще надовго залишиться вінілова платівка та ламповий підсилювач. Удома всю апарату-



**Ігор ЖУЛКЕВИЧ**

ру для прослуховування музики всебічно модифікував я чи мої друзі або самостійно зібрав і постійно та безкінечно вдосконалюю.



**Ігор ЖУЛКЕВИЧ на дачі (2020 р.)**

Третє захоплення – фотографія. Найбільш пам'ятним подарунком був подарований батьком фотоапарат «Чайка». Фотографував змалку, брав участь в юнацьких конкурсах. Навіть викладав фотографічне мистецтво в молоді роки. І досі фотоапарат (у вигляді сучасного телефона) завжди зі мною.

**– Найпам'ятніша ваша подорож? Що найбільше вразило?**

– Поїздити та побачити довелося чимало. Кожна подорож і кожне відрядження – це нові враження від зустрічі з різними людьми, різними стилями життя та звичаями. Париж, Женева, Амстердам, Стокгольм, Копенгаген... Проходив стажування, брав участь у конференціях, світових й європейських з'їздах фахівців з гематології та онкології. Зокрема, торік представляв Україну на черговому з'їзді гематологів у польському місті Лодзь. Найбільш вражаючими були відрядження до Росії 2010 року, коли читав вибірково лекції з радіології в Кіровському медичному інституті. Наче здійснив подорож в машині часу. Згадалися твори російського класика Салтикова-Шчедрина, бо все, що він описав – залишилося, хоча надворі вже XXI століття. Запам'яталося й тривале відрядження у складі групи українських медиків до Таджикистану 1989 року. Це була поїздка в середньовіччя, хоча швидко медичну допомогу надавав, пересуваючись передгір'ям Паміру на суперсучасному реанімобілі виробництва Фінляндії. Вражаючими були також польоти на санітарних гвинтокрилах над Паміром. Там уперше побачив дорослих людей, яких ніколи в житті не оглядав лікар.

**– Які ваші літературні смаки? Що читаєте?**

– Читаю багато та постійно. Попри цифрові технології, що змінюють світ, вважаю, що саме книга – джерело знань. Ні Інтернет, ні Вікіпедія книгу не замінять, вони просто роблять її більш доступною. Вважаю енциклопедичні видання взірцевими та необхідними для молодих лікарів і науковців, а Інтернет дозволяє їх оперативно оновлювати. Вдома на дозвіллі люблю читати фантастику і детективи. Колись виходила серія з біографічних книг під назвою «ЖЗЛ» (Жизнь замечательных людей), прочитав всі. Дуже цікава мені творчість Вінстона Черчилля – видатного політика та військового діяча, неперевершеного дипломата й літератора, лауреата Нобелівської премії, людини вкрай далекої від сучасної

України як географічно, так і в часовому розумінні. Але його політична далекоглядність, як і колись, вражає. «Якщо ми не здамося та не відступимо в цій боротьбі ... життя всього світу спрямується на широкі, залиті сонцем вершини», – цей вислів Черчилля є актуальним для сьогодення нашої держави.

**– Де любите проводити вихідні?**

– На дачі. Тиша, спокій, свіже повітря, пташиний спів... А ще – музика. І квіти, окраса подвір'я. Квітами опікується дружина. Росте молодий горіховий сад, який я посадив п'ять років тому.

**– 15 листопада у вас – ювілей. Де святкуватимете?**

– Завжди був упевнений, що «день народження – грустний празник». Так, з бігом часу додається років, але життя, як і раніше, прекрасне. Планую прове-



**Професор Ігор ЖУЛКЕВИЧ бере участь у з'їзді польських гематологів і трансфузіологів (Лодзь, 2019 р.)**

сти цей день з родиною та найближчими друзями, з якими товаришувати зі школи. Ювілей – гарна нагода окинути поглядом минуле, зрозуміти, як багато хочеться ще зробити та сконцентруватися для його виконання.

**– Ваш улюблений афоризм?**

– Мабуть, я невірний оптиміст. Тож напередодні дня народження знову процитую Черчилля: «Це ще не кінець і також не початок кінця, а радше кінець початку».

**Лідія ХМІЛЯР**

## НАСНАГИ, НОВИХ ТВОРЧИХ УСПІХІВ!

Колектив редакції науково-практичного журналу «Вісник наукових досліджень» ТНМУ ім. І.Я. Горбачевського щиро вітає свого шеф-редактора, доктора медичних наук, професора Ігоря Валентиновича Жулкевича з ювілеєм.

З вдячністю за багаторічну плідну працю в згоді та взаєморозумінні хочемо побажати здоров'я, наснаги, нових творчих здобутків. Лікареві – вдячних пацієнтів, викладачу – уважних та успішних у подальшому учнів. Добрій та чуйній людині – всіх земних благ і Божої опіки на многі літа!

Колектив редакції журналу «Вісник наукових досліджень» ТНМУ



**Професор Ігор ЖУЛКЕВИЧ під час практичних занять (2011 р.)**



# МЕДИКО-СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДИТЯЧОГО ВІКУ

У ТНМУ відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Медико-соціальні проблеми дитячого віку». Захід організувала кафедра дитячих хвороб з дитячою хірургією разом з Всеукраїнською асоціацією дитячої імунології. Проведено також регіональний J-Project.

Зважаючи на епідемічну ситуацію в Україні та світі, зумовлену пандемією коронавірусу, конференція тривала в онлайн-режимі. В ній взяли участь провідні фахівці з різних куточків України та світу, зокрема з Києва, Львова, Харкова, Івано-Франківська, науковці з Парижа (Франція), Нью-Йорка (США). Під час засідань заслухано й обговорено понад 30 наукових доповідей.

Учасників конференції привітав проректор з науково-педагогічної роботи, професор Аркадій Шульгай. Він передав слова вітання від імені ректора ТНМУ, професора Михайла Корди, побажав успіхів та плідної роботи учасникам наукового форуму. Наголосив на актуальності тематики конференції в умовах, які склалися, зазначивши, що «вчасна діагностика імунодефіцитів у ранньому віці не лише рятує дитячі життя, але й дає можливість уникнути багатьох ускладнень пізніше».

Відкриваючи пленарне засідання, з привітаннями і побажаннями успіху до учасників наукового зібрання звернулася Оксана Боярчук — завідувачка кафедри дитячих хвороб з дитячою хірургією ТНМУ, професорка. Вона ознайомила з історією неонатального скринінгу, рідкісними станами, які викликають серйозні проблеми зі здоров'ям і не визначаються стандартними клінічними обстеженнями. Встановлено, що неонатальний скринінг ТКІД (тяжкий комбінований імунодефіцит) з використанням TREC чи TREC/KREC методу визначення T- і B-лімфоцитів дає можливість вчасно виявити ТКІД та інші первинні імунодефіцити. У своїй доповіді Оксана Романівна зазначила важливу роль про-

ведення пілотного дослідження, яке дозволить обґрунтувати клінічну та економічну доцільність впровадження повномасштабного неонатального скринінгу ТКІД в Україні.

Завідувачка лабораторії генетичних досліджень ДУ «Інститут спадкової патології Національної академії медичних наук України» Галина Макух зацентувала увагу на можливості ширшого впровадження неонатального скринінгу T- і B-лімфоцитів в Україні. Науковець наголосила на важливості правильного забору крові на технічному рівні, а відтак на врахуванні лікарями етичних аспектів психологічного навантаження на батьків.



**Оксана БОЯРЧУК, завідувачка кафедри дитячих хвороб з дитячою хірургією ТНМУ, професорка, Олександра ШУЛЬГАЙ, доцентка кафедри дитячих хвороб з дитячою хірургією ТНМУ**

Зацікавленість мала доповідь засновника Українського реєстру донорів кісткового мозку, випускника ТНМУ Романа Куця на тему «Український реєстр донорів кісткового мозку — коли воля і бажання роблять нездійсненне». Доповідач проаналізував останні зміни до закону про трансплантацію анатомічних матеріалів, пояснивши важливість та деталі угоди між відповідними структурами держави та ОХМАДИТ щодо проведення пошуку неродинних донорів і забезпечення отримання клітин для неродинної ТКМ.

Учасники конференції з цікавістю заслухали доповідь доцентки кафедри дитячих хвороб з дитячою хірургією ТНМУ Марії Кінаш «Труднощі діагностики первинних імунодефіцитів, пов'язаних з порушенням репарації ДНК: клінічні випадки». Вона вказала на той факт, що клінічні прояви А-Т і синдрому Ніймегена залежать від віку дитини, наявності кількості мутацій, від вираженості дії екзогенних пошкоджувальних чинників, тому завжди важко спрогнозувати перебіг захворювання у конкретного пацієнта.

Завідувачка кафедри дитячих інфекційних хвороб та дитячої імунології НМАПО, професорка Алла

ТНМУ. Олександра Михайлівна наголосила на актуальності проблеми сучасної дитячої гастроентерології, яка зумовлена значним поширенням цієї патології не лише в Україні, але й у світі.

Лариса Костюченко, професорка, завідувачка педіатричного відділення Західноукраїнського спеціалізованого дитячого медичного центру «Вакцинація імунокомпроментованих осіб», пояснила та обґрунтувала питання протипоказів вакцинації, звернула увагу на види вакцин та вакцинацію дітей.

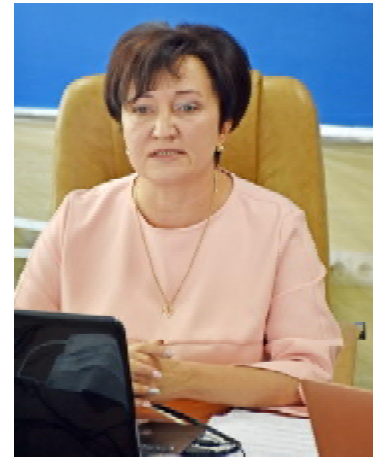
Наступного дня конференція продовжила свою роботу. Відповідно на сучасну була програма наукового форуму. Науковці обговорили насущну проблему — COVID-19 та очікуваний симбіоз цього вірусу з респіраторними інфекціями осінньо-зимового сезону в дітей і дорослих. Любов Волянська, доцентка кафедри дитячих хвороб з дитячою хірургією ТНМУ, запропонувала доповідь «COVID-19: що ми знаємо на сьогодні та які перспективи?», зазначивши, що основні важкі симптоми обумовлені імунним ураженням, а не впливом самого вірусного навантаження.

Керівниця центру імунології та ревматології Західноукраїнського спеціалізованого дитячого медичного центру, професорка Ярина Бойко охарактеризувала спільні й відмінні ознаки хвороби Кавасакі та MIS, зацентувала увагу на Kawa-COVID-19, який є новим мультисистемним запальним синдромом у дітей та тимчасово пов'язаний з інфекцією SARS-CoV-2.

Завідувачка інфекційного відділення Тернопільської міської дитячої комунальної лікарні Ольга Дивоняк ознайомила учасників конференції з кількістю хворих на COVID-19. Василія Копча, професор кафедри інфекційних хвороб з епідеміології, шкідливих та венеричних хворобами ТНМУ, поділила своїми спостереженнями про перебіг хвороби COVID-19 у дорослих і наголосив, що цей вірус є «повільною формою

грипу» з провідною патогенетичною ланкою — «повільним» інтерстиціальним набряком легень, що перебігає на тлі ДВЗ-синдрому в стадії гіперкоагуляції й агресивного цитокинового «шторму».

Про кардіоваскулярні ускладнення COVID-19 розказав професор, завідувач кафедри терапії та сімейної медицини ННІПО нашого університету Мар'ян Гребеник. Paul Bastard (Франція) та Qian Zhang



**Ольга ДИВОНЯК, завідувачка інфекційного відділення Тернопільської міської дитячої комунальної лікарні**

(США) ознайомили учасників наукового зібрання з першими результатами масштабного міжнародного дослідження вроджених дефектів імунітету в пацієнтів з важким перебігом COVID-19 під керівництвом професорів Casanova і Helen Su (США), куди були залучені 50 великих генетичних лабораторій, сотні лікарень та університетів з усього світу, в тому числі ТНМУ та НМАПО з України.

Учасники заходу подякували господарям конференції за конструктивний діалог, адже обмін досвідом і живе спілкування — це запорука надійного, успішного партнерства.

**Соломія ГНАТИШИН,  
Микола ВАСИЛЕЧКО (світлина)**

## ЮВІЛЕЙ

**4 листопада відзначила ювілейний день народження завідувачка кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання ТНМУ, професорка Дарія Володимирівна ПОПОВИЧ**

Вельмишановна Даріє Володимирівно! Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

У стінах університету Ви здобули вищу медичну освіту, після п'яти років практичної лікарської роботи, успішно пройшли 29-літній трудовий шлях: спочатку старшої лаборантки кафедри нормальної фізіології, згодом — асистентки, старшої викладачки, доцентки кафедри загальної гігієни та екології, а останні сім років — завідувачки кафедри фізичної терапії, ерготерапії та фізичного виховання.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як одну з талановитих випускниць другого покоління, відомого науковця, досвідченого педагога й вихователя студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Активною була Ваша громадська діяльність, зокрема, як керівниці постійнодіючої контрольної комісії з комплексу студентського харчування, членкині екзаменаційної комісії

відділу незалежного тестування знань студентів, заступниці голови профкому університету, керівниці успішного міжнародного грантового проекту та науково-дослідного проекту з Польщею.

Ваша професійна й громадська діяльність відзначені грамотами обласної державної адміністрації, міського голови, обласного та міського управлінь охорони здоров'я, обкому профспілки працівників охорони здоров'я, грамотами й подяками ректора університету.

Ваші порядність, працелюбність, жіноча чарівність, інтелігентність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановна Даріє Володимирівно, міцного здоров'я, невичерпного творчого натхнення, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, доброти, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, довгих років радісного та щасливого життя.

Хай сміється доля, мов калина в лузі,  
У родинним колі, серед вірних друзів.  
Хай крокують поруч вірність і кохання,  
Хай здійсняться мрії і усі бажання!

**Ректорат і профком ТНМУ  
імені І.Я. Горбачевського**



**8 листопада виповнюється 90 років ветерану ТНМУ, професорові кафедри акушерства та гінекології ННІ післядипломної освіти Анатолію Юхимовичу ФРАНЧУКУ**

Вельмишановний Анатолію Юхимовичу! Сердечно вітаємо Вас з 90-літтям!

У стінах університету Ви здобули вищу медичну освіту, успішно пройшли понад 50-літній трудовий шлях клінічного ординатора, асистента, доцента, професора кафедри акушерства та гінекології медичного факультету, яку очолювали впродовж 15 років, а останні понад 10 років передаєте свій великий досвід молодим викладачам і лікарям на посаді професора кафедри акушерства та гінекології ННІ післядипломної освіти. Особливо цінуюмо 18-літній період Вашої плідної діяльності заступником декана та деканом медичного факультету.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як одного з найталановитіших випускників першого покоління, видатного вченого і клініциста-акушера-гінеколога, зразкового педагога та вихователя студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків, виняткову працездатність і творчий потенціал.

Свідченням високого професіоналізму та

наукового авторитету є Ваша участь у роботі редколегій двох науково-практичних журналів, трьох спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій. Упродовж 30 років Ви очолювали Асоціацію акушерів-гінекологів області.

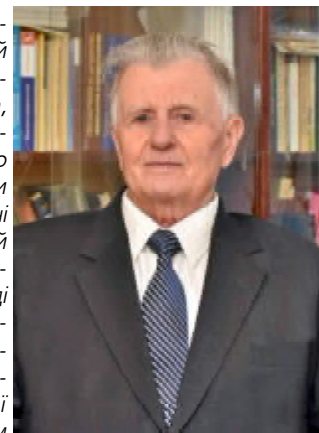
Ваша професійна та громадська діяльність відзначені грамотами Верховної Ради України, МОЗ України, знаком «Відмінник охорони здоров'я», медаллю «Ветеран праці», численними подяками ректора та занесенням на Дошку пошани медінституту.

Ваші порядність, працелюбність, інтелігентність, людяність і скромність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановний Анатолію Юхимовичу, доброго здоров'я, невичерпного життєвого оптимізму, творчого натхнення, доброти, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, активного та щасливого довголіття.

Нехай добром наповнюється хата,  
Достатком, щирістю і сонячним теплом,  
Хай буде вірних друзів в ній багато,  
Прихильна доля огорта крилом!

**Ректорат і профком ТНМУ  
імені І.Я. Горбачевського**



# УРИВКИ З МЕМУАРІВ БІЛЛА ДЖ. КОЛЕМАНА

(Продовження. Поч. у № 15-17)

Як головний координатор проєкту США/Україна, за підтримки професора Ковальчука я почав розвивати стосунки з іншими українськими школами медсестер. Я брав участь у щорічній українській конференції медсестер як доповідач і голова робочого комітету. Я принаймні один раз на рік зустрічався з міністром охорони здоров'я в Києві й розвинув стосунки з американським консулом, щоб інформувати їх про спільні зусилля, що докладають наші дві країни в галузі медицини та охорони здоров'я. Ці стосунки виявилися цінними, коли ми розпочали наші програми обміну між школою медсестер УПК і незабаром Американською школою медсестер (ANS) у Тернополі.

Багато зусиль пішло на розробку онлайн ресурсів для надання допомоги студентам в Американській школі медсестер. Водночас ми розпочали збір книг, щоб відправити їх до Тернополя, аби запустити першу в Україні американську бібліотеку. Весь персонал Corbia Intl. брав участь у пошуку книжок у школах, церквах, громадських клубах тощо. Керолін та її помічник відповідали за перегляд кожної книги, яка надійшла, щоб переконатися, що вона годиться для публічної бібліотеки. Вони каталогізували кожну книгу за назвою, автором і категорією, а список вмісту кожної подяки був набраний та доданий до неї, перш ніж її мали відправити.

На початку 2003 року ми відправили контейнер з доставкою 30 тисяч книг англійською мовою до Тернополя. У нас були значні труднощі з митниками в Одесі, яка була портом прибуття. Після кількох дзвінків до Києва професора Ковальчука та кількох дзвінків з Києва до Одеси контейнер доправили до будівлі, яку заздалегідь підготували для бібліотеки.

Бібліотека набула величезного успіху, мені повідомляли, що люди їхали за багато миль, щоб читати їх.

Ми з професором Ковальчуком обговорювали успіх роботи публічної бібліотеки й заговорили на тему медичних ресурсів з англійської мови. Я сказав йому, що можемо додати посилання на нашому вебсайті, які даватимуть доступ для будь-якого українського лікаря, майже з кожної медичною темою, якщо він має доступ до комп'ютера та Інтернету. Подумали також про те, щоб зробити бібліотеку лише для медичної літератури, якщо було б місце для створення медичної бібліотеки в ТНМУ. Як завжди, Леонід Ковальчук мислив наперед і розумів, що означатиме така книгозбірня. Він сказав: «Я виділю місце, щойно мені скажете. Це було б великим надбанням для медичного університету, особливо для іноземних студентів, які краще розмовляють англійською, ніж українською мовою».

Організація медичної бібліотеки була набагато простішою, ніж

публічної. Я просто поговорив з Френком Пінкні в лікарні Грінвілл про цю ідею. Він попросив Фей Товелл, бібліотекаря лікарні, приєднатися до нас, щоб обговорити це питання. Фей запропонувала, крім книг, також відео з хірургічними процедурами, лекції на певні медичні теми та різні матеріали, які були б доречними для такої медичної бібліотеки.

Професор Ковальчук та його викладачі були в захопленні від усіх матеріалів, які ми змогли надіслати. Місіс Товелл виконала чудову роботу з підбору корисних книг і відео та інших навчальних матеріалів. Над бібліотекою було



Декан школи медсестринства Марша ДУЕЛЛ (2005 р.)

встановлено табличку з написом «Американська медична бібліотека».

Чутки дійшли до Вашингтона від американського консула в Києві про наші зусилля щодо розвитку американської школи медсестер у Тернополі.

Мені зателефонував Стівен Джонс з офісу з міжнародних зв'язків. «Ми хотіли б відправити англомовних іракських студентів до американської школи медсестер в Україні, — сказав він. — Йдеться про сто студентів за один раз. Ви можете це організувати?».

«Я сьгодні спілкуватимуся з Україною. Якщо сконтактуюся з ректором, зможу відповісти вам до завтра», — відповів я.

Як правило, я не розмовляв з професором Ковальчуком, бо доводилося використовувати перекладача, тому я зателефонував професору Корді, декану факультету іноземних студентів. «Добрий день, Михайле. У мене є кілька важливих новин для ректора Ковальчука. Чи можете піти до його кабінету, щоб перекласти нам? Я щойно розмовляв телефоном з офісом з питань зовнішніх зв'язків у Білому домі. Вони хочуть знати, чи можна було б навчати іракських медсестер у створеній нами американській школі медсестер».

«Побудьте на телефоні, я зазирну, щоб побачити, чи може ректор Ковальчук зараз порозмовляти з вами».

Через три хвилини Михайло знову повернувся до телефону. «Ми можемо порозмовляти просто зараз. Просто зателефонуйте на його службовий номер і я відповім».

Я зателефонував, Михайло відповів. Ректор Ковальчук також був на лінії.

Михайло перекладав кожного з нас.

«Чи можемо навчати майбутніх медсестер, починаючи з наступного навчального року? У США розглядають спочатку навчання п'ятдесяти студентів на першому курсі, але збільшать кількість, якщо ми просунемось уперед».

Я зателефонував Стівену Джонсу в Білий дім і прозвітував про мою розмову з ректором Ковальчуком. Сказав йому, що нам потрібно буде розробити контрактну ціну, до якої має ввійти також вартість навчання, житло та звичайні витрати для іракських студентів. Оскільки Corbia International була співзасновником школи, ректор Ковальчук попросив мене узгодити деталі з вами, і ми спільно підпишемо контракт з урядом США.

Іракська війна тягнулася роками й, як наслідок, — приїзд іракських студентів постійно затримувався. Ми підтримували контакт з містером Джонсом і навіть відвідували Вашингтон кілька разів. Мою зацікавленість та досягнення в Україні визнали кілька відділів, від яких я згодом міг отримати допомогу, коли вона була потрібна.

Ми призначили дату початку на весну 2006 року, адже до цього часу не готові були розпочати програму викладання англійською мовою. Вашингтон сказав: «Добре».

Наприкінці року було укладено угоду про програму обміну студентами та викладачами між ТНМУ й УПК. Метою було адаптувати українських викладачів до викладання сестринської мови англійською мовою з тими ж завданнями та результатами, що й американські школи.

У лютому 2006 року перша група українських викладачів приїхала до УПК, щоб провести два місяці навчання та спостереження за американськими викладачами в класі. Обидві групи медсестер подружилися й налагодили міцні дружні стосунки, які виявляться корисними наступними роками.

У серпні того ж року ТНМУ, Corbia International та Міністерство охорони здоров'я України провели Всеукраїнську конференцію з медсестринства в ТНМУ. Відбулася церемонія відкриття американської школи медсестринства в Тернопільському медуніверситеті. Доктор Джон Стоквелл, президент УПК, і декан школи медсестринства Марша Дуелл супроводжували мене в

Україні для участі в конференції та церемонії відкриття.

Моя промова на конференції стосувалася дефіциту медсестер у США та про те, яку значну роль американська школа медсестер в Україні відіграватиме в її вирішенні, водночас підвищивши статус медсестер в українській охороні здоров'я. Я наголосив на тому, що американським медичним сестрам надавали більше автономії в догляді за пацієнтами, ніж українським. Медсестри в аудиторії гучно заплодували.

Потім я виклав власне бачення Nurses International, LLC, нової компанії, яку почав засновувати. Її метою було покращити охорону здоров'я в якомога більшій кількості країн, де це було потрібно. Гадаю, це показало можливість того, що Україна може зіграти значну роль у покращенні медсестринства на міжнародному рівні, а отже, й міжнародної охорони здоров'я.

Джон Стоквелл з УПК і Марша Дуелл зробили коротку презентацію щодо нашої співпраці та цілей з обміну викладачами й студентами у межах вже підписаної угоди.

Професор Тетяна Чернишенко представляла Міністерство охорони здоров'я України. Вона зіграла важливу роль у швидкому перетворенні Американської школи медсестер на міжнародну.

Останнього дня конференції мене попросили вийти на сцену. Ректор Ковальчук стояв біля мікрофона і мовив: «З великою честью й повагою я порекомендував вченій раді присудити панові Біллу Дж. Колеману, громадянину США, звання почесного професора нашого університету за його працю та відданість Україні протягом останніх двадцяти років».

Мене цілковито здивувала ця несподіванка. Я був захоплений та зворушений тим, що мене прийняли до такого поважного товариства освітан і медиків.

2007 року я заповнив юридичні документи на заснування Nurses International на суму 400 тисяч доларів США й почав збирати гроші. Ми привезли другу групу викладачів американської сестринської школи для навчання в УПК. Того року я двічі побував в Україні. Виступав на Міжнародній сестринській конференції в Україні й налагодив контакти з делегаціями з Бельгії та Нідерландів. У другій поїздки працював з ректором Ковальчуком і професором Кордою, щоб набрати більше студентів з-за кордону для школи медсестер.

Того ж року я з дружиною протягом тижня приймав трьох українських лікарів у власній оселі. Двоє були викладачами в школі медсестер ТНМУ, вони працювали над міжнародним навчальним планом для медсестер, а третя — над налагодженням зв'язків у галузі онкології. Лікарка-онкологиня також була представницею Національного інституту раку.

Nurses International почала

переходити у статус міжнародної організації 2009 року. Тоді ми підписали угоди з нигерійською рекрутинговою фірмою, щоб набирати студентів до Міжнародного інституту медсестер (зараз це відділення Американської школи медсестринства). Уклали й угоду про добір персоналу з десятирічною рекрутинговою фірмою в Бангладеш.

Ізраїльська фірма Elbit Imaging зв'язалася з Nurses International, бо була зацікавлена в будівництві двадцяти лікарень в Індії, а отже, найближчими роками їм мало б знадобитися понад десять тисяч медсестер.

Зрештою, ми зустрілися з професором Ковальчуком і начальником управління охорони здоров'я Тернопільської облдержадміністрації. Спільно розробили комбіновану угоду, де Nurses International керуватиме проєктом, а Україна навчатиме медсестер.

2010 року до мене також звернувся містер Майкл Редмен, президент компанії Oncolux Corp, Х'юстон, Техас, США. Онколікс — комерційна компанія, заснована задля продажу різних видів ліків проти раку, які розробив М. Д. Андерсон, та є, мабуть, найсучаснішим та найвідомішим лікувальним закладом у світі.

Пан Редмен хотів обговорити можливість проведення клінічних випробувань в Україні щодо онкологічних препаратів, адже Україна пережила 1986 року катастрофу на Чорнобильській АЕС. Пан Редмен дав, що «Онколікс» може бути ефективним методом лікування багатьох людей і хотів обговорити можливість співпраці з Україною щодо проведення клінічних досліджень препаратів, що розроблялись.

У жовтні я з Майклом Редменом приземлився в аеропорту Бориспіль і нас зустрів професор Михайло Корда. Він уже домовлявся про те, щоб ми зупинилися в готелі «Україна» в Києві. Виявляється, ректор Ковальчук зробив велику роботу, готуючись до нашого візиту. Менеджер готелю особисто показав нам номери в найкращій частині готелю.

Професор Корда повідомив, що маємо бути в Міністерстві охорони здоров'я о 9:00. Наступного дня нас привітав заступник міністра охорони здоров'я.

Пан Редмен представив тридцятихвилинну презентацію, й професор Корда перекладав її. Це була дуже професійна презентація з чудовою візуальною та медичною інформацією. Потім звучали запитання та відповіді.

Насамкінець пан Редмен зазначив: «Онколікс завершив усі дослідження на тваринах щодо багатообіцяльного препарату для лікування раку яєчників, одного з основних наслідків радіаційного опромінення. Випробування на I фазі на людях розпочнуться в США на початку наступного року, і велике випробування фази II має стартувати одночасно у США та Україні 2012 року».

(Продовження на стор. 11)

## УРИВКИ З МЕМУАРІВ БІЛЛА ДЖ. КОЛЕМАНА

(Закінчення. Поч. на стор. 10)

Багато людей висловили зацікавленість і заявили, що готові допомогти через свої відомства, якщо буде необхідно.

Згодом ми поїхали до кабінету Василя Бліхара, директора Державного фармацевтичного центру, який запросив нас на зустріч після засідання у Міністерстві.

Він був готовий і чекав на нас зі стосом документів на своєму столі. Окреслив українські закони, яких повинен був дотримуватися, а, отже, маємо дотримуватися й ми при тестуванні ліків в Україні. Крім того, він склав повний набір усіх необхідних форм і процедур, які нам

років обіймав посаду декана факультету іноземних студентів й який був моїм перекладачем і теж став одним з моїх найкращих друзів, був призначений ректором ТНМУ. Це був чудовий вибір.

Я підтримую стосунки з ректором Михайлом Кордою й нещодавно був радий привітати його з отриманням університетом почесного статусу національного.

Міжнародна школа медсестер, яка була трансформована з «Американської школи медсестер», яку ми розпочали раніше за моєї участі спільно з Україною, зараз готує медсестер з різних країн Європи, Близького Сходу, Азії, Африки та всього світу. Тут навчають за високими стандартами Американської школи медсестер і вона є одним з найкращих закладів для підготовки медсестер у світі. Щороку її студентами прагнуть стати тисячі абітурієнтів.

Пишаюся, що є другом України, й тішуся, що доклався до покращення засад охорони здоров'я завдяки удосконаленню підготовки медичних сестер у багатьох країнах.

З моєї першої зустрічі з українською делегацією тридцять років тому, я бачив, як гноблений комуністичною владою народ, переходив від дуже бідної нації до демократичної держави.

Моя компанія — Corbia International залишається членом консорціуму вищих медичних навчальних закладів, а ректор Михайло Корда — керівником організації, яку створив професор Ковальчук за моєю пропозицією та підтримкою.

**Особлива примітка до всіх моїх друзів в Україні**

Ви пройшли тривалий шлях за останні тридцять років. Ви — чудовий приклад для багатьох країн світу, які досі там, де Україна була тридцять років тому. Ви — розумні, турботливі люди, віддані родині, сусідам і друзям.

Тепер, коли ви отримали свободу від жакливого комуністичного режиму, ви можете досягнути того, чого прагнете. Завжди пам'ятайте, де ви були й учіть своє молоде покоління, в чому відмінність між «свободою» та «комунізмом».

Нехай Вас усіх благословить Бог!



Білл Дж. КОЛЕМАН (2005 р.)

треба було б подати та пройти. Іншими словами, ми мали повну схему того, як почати та провести клінічні випробування, хто буде залучений, та всі правила.

Наступного ранку поїхали до Тернополя, де провели кілька днів, побувши туристами, зустрічаючись з людьми в ТНМУ, інституті медсестринства, міськими чиновниками.

### Розділ 9: Висновки

Був 2010 рік. У Тернополі мали зустріч з ректором Леонідом Ковальчуком. Професор Ковальчук наголосив, що Тернопільський медуніверситет буде радий координувати будь-які майбутні випробування на рак, які проводимемо в Україні.

Я підтримував зв'язки в Україні й досі підтримую стосунки з великою кількістю хороших українських друзів, яких знайшов упродовж багатьох років.

Професор Леонід Ковальчук, ректор Тернопільського медичного університету, мій добрий та найвпливовіший друг, якого я коли-небудь мав, помер від раку через кілька років. Професор Михайло Корда, який кілька

## ДАТА ВИПРОМІНЮЄ ЕНЕРГІЮ МОЛОДОСТІ

**16 листопада виповнюється 70 років доцентів кафедри первинної медико-санітарної допомоги та загальної практики-сімейної медицини ТНМУ Олександрів Олександрівчичу ВОРОНЦОВУ**

Вельмишановний  
Олександр Олександровичу!  
Сердечно вітаємо Вас з 70-літтям!

У стінах університету Ви здобули вищу медичну освіту, а згодом після 11 років практичної лікарської роботи успішно пройшли 36-літній трудовий шлях: спочатку асистента кафедри поліклінічної справи та сімейної медицини, а останні 18 років — доцента кафедри первинної медико-санітарної допомоги та загальної практики-сімейної медицини.

Ректорат, профком і весь ко-

лектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як одного з талановитих випускників другого покоління, відомого науковця, висококваліфікованого клініциста-акушера-гінеколога, досвідченого педагога й вихователя студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Активною є Ваша громадська діяльність, зокрема, як куратора студентських груп, лектора товариства «Знання».

Ваша професійна та громадська діяльність відзначена грамотою й подяками ректора університету.

Ваші порядність, працелюбність, інтелігентність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують най-

вищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановний Олександр Олександровичу, міцного здоров'я, невичерпного творчого натхнення, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишки, довгих років радісного, щасливого життя.

Хай злагода буде, хай буде любов,

Хай тисячу раз повторяться знов

Хороші, святкові і пам'ятні дні,

Хай сонце всміхається Вам у житті!

**Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського**

Свій поважний ювілей зустрічає доцент кафедри первинної медико-санітарної допомоги та загальної практики-сімейної медицини О.О. Воронцов. Життєвий досвід ювіляра є надзвичайно багатим і різноманітним. Продовжуючи сімейну традицію відданого служіння медицині, Олександр Олександрович за 57 років трудової діяльності пройшов усі етапи професійного зростання. 1967 року після закінчення Тернопільського медичного інституту розпочав службу начальником медичного пункту полку в Кам'янці-Подільському. Але бажання йти шляхом батька — видатного науковця професора О.О. Воронцова змусило обрати акушерство та гінекологію як головну та найвідповідальнішу справу свого життя й сумлінно служити їй. Надалі були медична практика, наукові дослідження, захист дисертації та початок викладацької діяльності на кафедрі акушерства Тернопільського медичного інституту.

1999 року О.О. Воронцов переходить працювати на новостворену кафедру поліклінічної справи, де активно долучається до складного та багатогранного процесу становлення однієї з перших багатопрофільних кафедр з підготовки сімейних лікарів ще зі студентської лави. Він створює унікальний авторський цикл «Акушерство та гінекологія в сімейній медицині», розробляє науково-методичну базу предмета, активно використовує сучасні педагогічні методики. Відомий лікар і викладач за покликанням, ювіляр володіє талантом зробити кожне заняття унікальним. Саме такими цікавими, сповненими життєвої мудрості, людської доброти, опти-

мізму вони стали незабутніми для численних учнів у різних кутках України. Високопрофесійний лектор «Школи відповідального батьківства», досвідчений консультант і вмілий дотепний співрозмовник, доцент О.О. Воронцов заслужив глибоку повагу та вдячність серед колег і майбутніх батьків.

Своє 70-річчя він зустрічає у розквіті творчих сил, збагачених



життєвим досвідом, й надалі викладає, пише книги, статті. У творчому доробку ювіляра понад 150 публікацій у численних наукових виданнях. О.О. Воронцов є автором розділу з акушерства та гінекології в навчальних посібниках «Сімейна медицина» («Укрмедкнига» 2005, 2014), «Первинна медична допомога. Том 2.» («Магнолія 2006», 2019) та співавтором розділу «Акушерство» (трьома мовами) національного підручника «Сімейна медицина» (Книга 3) «Медицина», 2017.

Упродовж усього трудового шляху на нашій кафедрі О.О. Воронцов вирізнявся активною особистою позицією, відкритістю, принциповістю і небайдужістю до становлення сімейної медицини

в державі. Всебічність наукових інтересів ювіляра, невтомний творчий пошук і наполеглива праця дали свої результати. Розроблено дев'ять раціоналізаторських пропозицій щодо покращення амбулаторної акушерсько-гінекологічної допомоги, які впроваджено в практику закладів Тернопільської та Рівненської областей. О.О. Воронцов активно співпрацює з медичними та науково-популярними виданнями. Його багаторічна сумлінна праця була відзначена подяками й грамотами нашого університету.

У дні ювілею неможливо не сказати про великий талант і покликання Олександра Олександровича як дбайливого батька для сина й донечки, люблячого дідуся для прекрасних онуків, а їх у нього аж п'ятеро — чотири внуки та найменший онучок. Викликає повагу й захоплення ніжне та надзвичайно трепетне ставлення Олександра Олександровича до вірної дружини — красивої й надзвичайно мудрої жінки Наталії Сергіївни, яка є науковцем, лікаркою-педіатрицею й просто другом колективу нашої кафедри.

Олександр Олександрович є надзвичайно ерудованою людиною, знавцем різних напрямків літератури та музики. Великий дар доцента Воронцова — випромінювати енергію молодості, тримати руку на пульсі часу, розуміти запити сучасної молоді.

Шановний та дорогий Олександр Олександровичу, щиро вітаємо Вас з ювілейним днем народження, зичимо Вам міцного здоров'я, невичерпної творчої наснаги й завзяття, вагомих успіхів і всляких гараздів, великого людського щастя, благополуччя, професійного довголіття!

**Колектив кафедри первинної медико-санітарної допомоги та загальної практики-сімейної медицини**

